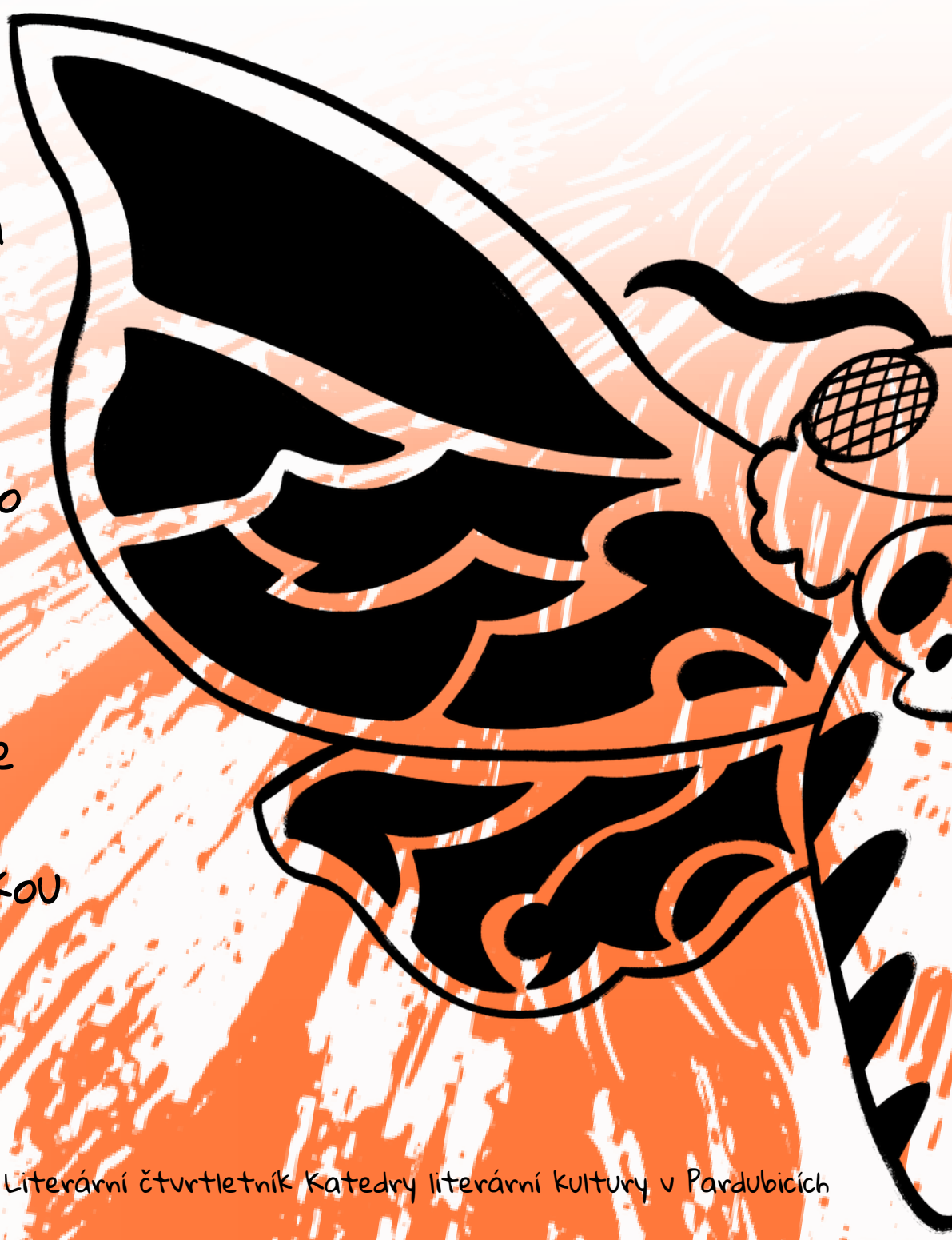

lišaj 04/26

Recenze na
básnickou
sbírku
Zvířata
přicházejí do
města

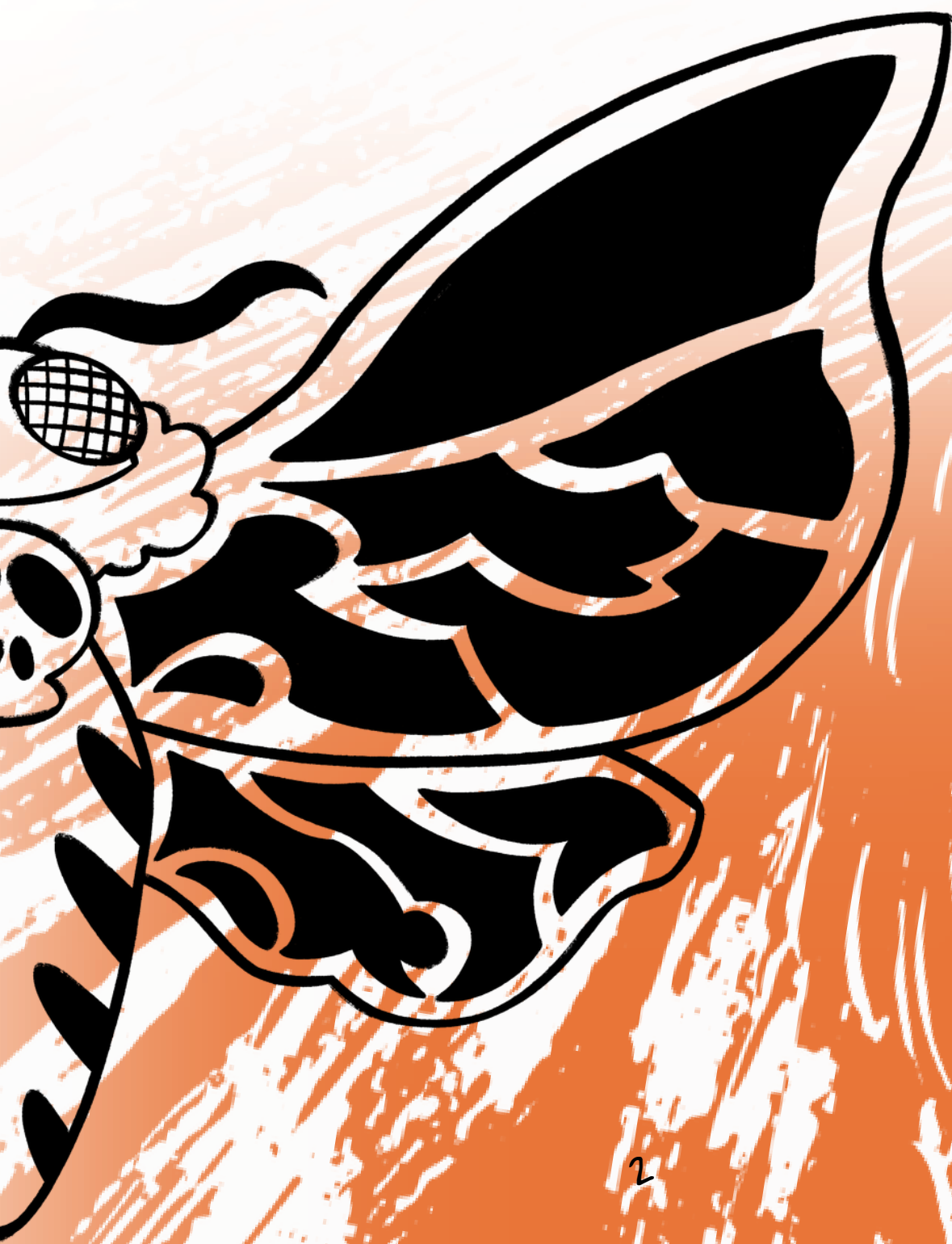
Rozhovor se
studentem
Janem Čejkou

Drazí čtenáři,

s třepotáním křídel přišlo JARO, po dlouhých zimních nocích se vrátilo slunce, louky rozkvetly, probudili se motýlci, ať už fyzičtí či metaforičtí, poletují a zdobí svojí přítomností svět. A mezi nimi i ten náš. LiŠAJ vás vítá u dalšího čísla letošního roku. Nadechněte se vůně jarního vánku a ponořte se mezi stránky, jako vždy zaplněné různorodou autorskou tvorbou, jarními zázraky a mnoha dalšího. Je nám ctí, že naše roční výročí oslavujete s námi, děkujeme vám.

redakce liŠAJe

Obsah

Studentská poezie.....	4
Trosečnickův ostrov.....	8
Rozhovor s Janem Čejkou.....	10
Studentská próza.....	14
Zvířata přicházejí do města - recenze.....	16
LišAJovský výlet.....	18

POZNÁMKA

Přijaté texty upravujeme dle pravidel českého jazyka, interpunkci v poezii ponecháváme dle intence autorů bez úprav.

VAROVÁNÍ

Tvorba na následujících stranách může obsahovat citlivý obsah (úzkosti, sebepoškozování, sex, ...) a potenciální „spouštěče“ stresové reakce.

Studentská poezie

Strašák

Vyrostls nám z uschlé trávy
v poli pod hvězdami,
tam tě, škoda, nepozdraví
žádný druhý Usměvavý
v klobouku ze slámy...

Možná jen ti přelétaví,
co se sem tam u tvé hlavy
na okamžik pozastaví
nabrat nové síly
a zjistit, zdali nějaký brouk
nevlez opět pod klobouk
v tak předlouhé chvíli.

Co ti asi vrtá hlavou –
hrobařík či žízala?
Či snad hustá šedá mračna,
tísňivá a krvelačná...
kdepak, ta jen v klidu plavou
ve výšinách nad dálavou,
tam, kde povždy bývala.

A dál tam stojíš, nepohnutě.
Jen koutkem oka zahlédnu tě
usmívat se, tak pro sebe,
s hlavou plnou sena,
Strážce beze jména...
Vidíš na to širé nebe?
Vidíme, že hlava sama
tíží, až to bolí?
Myslíš –
Kdeže. Seno, sláma,

jsi jen strašák
v poli.

Šerokvítek

Flash games

Miluju utápět se v minulosti,
nedokážu v podstatě žít v přítomnosti,
projíždím staré fotky
a odpornou minulost si romantizuji.

Současnost rovnou zavrhuji,
kdysi vše bylo lepší,
ačkoliv mi bylo úplně stejně na nic,
ale to už si nepamatuji či neřeším.

2000s nightcore hudbu sjíždím,
flash archiv je mým domovem,
holky z winx a w.i.t.c.h. mi chybí
šatník Clawdeen vykrádám pohledem.

Všechno je tak nudný,
proklínám minimalismus,
kde jsou všechny barvy
a tvůrčí individualismus?

Snažím se rozjet PS1,
ale nějak se mu nechce,
pojdte si radši zahrát star stable
a videa točit, budeme slavný na youtube.

#pisutonanokii3310 <3

Ztracený knihovník

Síla samoty

Sedávám v tichu, kde nikdo mě nehledá,
kolem mě to bývá zbarvené do šeda.
Není to pád, i když zní jako výstraha,
je to můj chrám a né žádná nástraha.
Samota pálí, když nechceš ji znát,
když v jejím tichu neumíš se hřát.
Není to ztráta, je to klid bez viny,
místo, kde pomalu utíkaj hodiny.
Až zase přijde stín, zavládne chlad.
Už mě to neskolí, nespadnu, snad.
Protože samota, co v srdci mám,
drží mě u toho, co dobře znám.

Tally

Budova G

Bod G a budova G skryly se přede mnou.
Hledala jsem jako nebohý muž,
bez naděje na uspokojení.
Bloudím po kampusu,
bloudím po těle.

Mířím směrem ke knihovně,
na druhou stranu, vzdaluji se
potěšení,
uspokojení.

Budova G stále čeká – stále tam je.
Čekala na objevení.
A teprve, když se vzdáme mužnosti...
Objevíme kouzlo mapy,
objevíme ztracený bod.

Uvnitř je prázdné, ticho a horko.
Jako když se milujete bez lásky.
A možná jste našli G,
ale chybí ti porozumění.

A tak odcházíš, opouštíš G.
Budovu, bod.
Jen když stojíš na schodech,
dojde ti, že knihovna a porozumění,
byly přímo tam – v prvním patře – u vchodu

Šklíba

Zřícení

naposledy ucítit tvé tělo
na mém
pak společně se odcizit
ještě předtím slepit starý rány
páskou na výfuk
ne na duši
tu jsme nikdy neměli
nikdo

Jožko D.

Ptáče

Chci zase běhat jako dřív,
chci opět létat jako pták.
Kdo nad hlavou mi ale kreslí kříž
a nenechá mě vzletět do oblak?

A kdo sebral mi mou krásu,
kdo sebral mi můj třpyt?
Kdo sebral mi tolik času
a nenechá mě cítit klid?

Co dělat mám, když naděje mi schází,
když nevidím úniku?
Co dělat pak, když nálada se ztrácí?
Prý je to vše jen o zvyku.

Možná jsem jen ptáče bezbranné,
co se nesmí toulat tam a zpět.
Řekněte mi, kdy to ale přestane,
kdy neuslyším „stůj“, ale „leť“.

Deni Andra

Sny odhalují klam světa

Pole odpočívá pod vrstvou sněhu,
osamělý náhrobek hlídá spící lípu,
a ztracená duše hledá marně spásu.

V dálce matně rýsuje se budova,
stará, oprýskaná, barva se loupe,
koukám, jak černý kouř se z ní vane.

Co se tam děje? Ten kouř mě dusí,
šmankote! S tím dělat něco se musí,
copak to tady nikdo aspoň nezkusí?

Vždyť se tam pálí lidi!
Házejí je do pece,
aby prasatům nebyla zima.

Ztracený knihovník

Alchymie mnohovesmíru

Za ranního úsvitu na
místě jsem stála, rozjímala,
hvězd ze včerejšího
večera se pořád dotýkala.

Mlha setkala se s brzkým
ránem, potok zpíval
verše kapradinám.

Vycházející slunce
svými paprsky tiše
políbilo zem a země
hřála tím polibkem.

Vánek si pohrával s vůní
višňových květů.
Já přála si navštívit mnoho světů.

Proletěla jsem s tebou
neznámými vesmíry.
Ještě jsem nepoznala
někoho jako jsi ty.

Myšlenky na mého milého,
stojím na místě,
myslím na něho.
Drobné světlušky
od vzplanutí jiskřičky
lítaly všude okolo,
zatímco líbal jsi moje rty.

Postavil jsi mi schody
do rozkvetlé zahrady,
nikdo tě nezprostil
přísahy, kterou jsi mi dal,
zatímco ses o mléčnou
dráhu zády opíral.

Hrají vesmírnou mantru,
společně točíme se v kruhu
na prstenci Saturnu.

Nebe nad námi
jako hedvábná struna
v korunách višňí
šuměla touha.

Řeka pod námi tiše
šumí, mezi květy
padlo první:
„Zůstaň ještě,
nechoď pryč!
Miluju tě!“

A tak společně
stáli – jiní ale sví
v objetí jara
vyprávěli si co zažijí.

Jasmína Šimková

Rozjímání

básníková múza přilétá vždy
ve středu
to jste nevěděli?
vždy ve středu
plna očekávání
usadí se naproti němu
čeká
co bude
často právě
nebude nic
sem tam jen
múza k němu – nakrm mě!

ale ne že bych
o tom něco věděl

Jožko D.

Má sestra zabila mou sestru

Žádný nábytek,
holé zdi,
prázdná místnost.

Žádné rozloučení,
žádná slova,
prázdná mysl.

Dýchá se mi lépe,
nebo je to lež?

Ulevilo se mi,
když jsi pryč.

Je to zlé?

Nic jsem neřekla.
Když jsi mi lhala,
když jsi na mě řvala
a pak mě pomlouvala.

Byla jsem ráda.
Když ses na mě usmála,
když ses mě zastala
a sestrou mě nazvala.

Proč ses rozdělila ve dvě?
Ty, kterou zbožňuju
ty, kterou opovrhnuju.

Mám pocit, že jsi zemřela
a nahradila tě jiná.
Tolik odlišná od Tebe...

Ztracený knihovník

Migréna

Láskyplná

Pánové

Mocné koruny stromů
Vždy mě děsily
Koruny pánů velkých domů
Co historii čeřili

Větve si šeptají
Šimrají se o sebe
Vědí to, čím se král tají
Svěruje se hledí do nebe

Sto let i více tu stojí
Slyšely už příběhů tisíc
Každý si na nich duši hojí
Jsou léčiteli bez hranic

Neřeknou ani slůvko zbla
I kdyby snad chtěly
Jejich těla nejsou živá
A přesto žijí víc než my –

Ejmy

Trosečnickův ostrov

Trosečník je jedním z našich kmenových autorů, který srší básnickým umem a jehož básně zasáhnou srdce i největšího bručouna. Za redakci děkujeme, a na jeho počest mu věnujeme následující dvojstranu.

Virtuální hodnoty

Je mi 17 a mám ráda kočky
A kluka máš?
Ne, ale vždy stojím daleko od čocky,
Aby vynikla má postava a křivky,
Ale nikdo už neví, že jídlo nevidělo hranice mé držky,
Že s mým tělem jsme se dostaly do roztržky,
Že se vlastně nenávidím,
Hodně cvičím, hodně spím,
Aby hlad nebyl mým trápením.

Samota

Kouř plazící se po zdi,
Mráčky dělá u stropu,
Lámají se ti kosti,
Vhozena jsi do hrobu,
Jsou to hroby masový?
Zeptej se vedle,
Ten ti odpoví.

Motanina

Co uši slyšely,
To oči neviděly,
Co oči viděly,
To uši neslyšely.
Za to srdce tvé,
Slyší poměrně dobře,
Ale jenom pouze to, co chce.
A potom dává signály pomotané celé.
Zamotané jako klubko hadů.
Nebo nití,
Už jsi někdy poznal pravou podstatu bytí?
Já také ne,
Možná v tom to je,
To, že lidé vlastně nic neví.

Muž

Je-li žena bůh,
Co je potom muž?
Válečník, ochránce, či kat,
Vlastně je to jedno,
Když umí milovat.
Milující muž,
Který si pro vás do hrdla strčí nůž,
Protože milující muž ví,
Že láska a chtíč se slovy vyznati nedají.

Mládí

Hnijící jablka,
Tlející mršina,
V poklidu za náma.
Padáš na záda,
To je paráda,
Tahle plejáda,
Přehlídka,
Výstava,
Chodících těl bez práva,
Bez práva na život,
Přicházíš o soudnost,
Železo se má kout,
Dokud žhavo je dost
Prej.

Otázky

Sliby, chyby,
Mají lidé pocit viny?
Koho se pořád ptáš?
A hlavně, proč se pořád ptáš?
Ptáš se pláště vlajícího?
Koberce létajícího?
Nebo koně cválajícího?
Asi spíše nikoho, protože tyto bytosti,
Jsou osvobozeny,
Od pozemské krutosti
A hlavně slibů a chyb,
Protože to není jejich podstata bytí.

Srovnávání se

Trosky, močály
Romantická krajina,
Předčasně úmrtí táty
Katastrofická rodina.
Tragická pustina,
Vyskakuje husina,
Smrt je jako pružina,
Překvapením odpálí,
Tvé depky počáteční.
Získáš tím i uznání,
Jak je silné tvé vnímání,
Okamžiků katastrofálních,
Vzpomínek cyklických,
A v textech biblických,
Nehledej už nic – všechno to jsou lži.

Marnost

Spirála se zužuje,
smrtka ti na hrobě tancuje.
Těsně vyčkává,
až přijde tvá poslední hodina,
pohlédni do vína,
tam tvoje pravda umírá.

Změna

Převlíkání postele,
Obracení kabátů,
Půlnoční volání,
Neslyší tě ani Bůh.
Neuslyší tě už nikdo,
Když v hlavě máš rušivé ticho.

Klíšé

Na zádech ležím,
Na žebra si brnkám,
Slzy mi po tváři běží,
Svůj těžký dech,
Pouze vnímám.
Nohy mě studí,
Mysl mě prudí,
Oči zavírám.
Doufám, že se již neprobudím,
Na tvé doteky vzpomínám.
Ve víčkách svých zavřených
očí,
Hledám znění tvých řečí,
Prázdných.

Záře

Náhrdelníky a náramky,
zdobné šperky,
neurčují tvé hodnoty,
všechny jsou z dané hmoty,
která tvoří klenoty,
jako jsi ty.

Rozhovor s Janem Čejkou

V tomto rozhovoru se nám představí Jan Čejka, student univerzity Pardubice, hudební fanoušek a recenzent. Hudba a rap konkrétně je pro něj velkou vášní, recenzování rapu se věnuje tak zapáleně, že byl v roce 2025 pozván do podcastu *Rapdenne*. Svou práci a názor na rapovou scénu nám dnes představí blíže.

Jak jsi se k recenzování hudby dostal?

O hudbu jsem se vždy zajímal hodně do hloubky, ne jenom, co se týče samotného poslechu. Zároveň se také obklopuji lidmi, kteří se mnou toto nadšení sdílí a recenze, které v současnosti vydávám veřejně, jsme si z počátku sdíleli jen s těmito mými přáteli. Právě v ten moment, jsem přišel s nápadem se o ně podělit a poslat je dál než jen do skupinové konverzace.

Co tě na tvé práci nejvíce baví?

Určitě fakt, že si prohlubuji svůj vztah k hudbě, který, jak už jsem zmiňoval, byl vždycky silný, ale tím, že dělám tento hudební kontent, tak posouvám svoje bariéry a objevuji další hudební světy.

Na jaký žánr se převážně zaměřuješ?

Tak z devadesáti procent se zaměřuji na rap, a to jak na mainstream, tak i underground, zkrátka na všechny jeho možné formy, jelikož se snažím mít co nejširší rozhled.

Posloucháš i jinou hudbu než rap?

Pochopitelně poslouchám i jinou hudbu. Není to můj hlavní střed zájmu, ale bez jejího poslechu si nedokážu běžné fungování představit. Jmenovitě mě baví různá odvětví rocku, hlavně softrock, psychedelický rock, R&B, ale mám rád i různá multižánrová a experimentální alba.

Hudební vkus je silně individuální. Proč hudbu vůbec recenzuješ? Snažíš se touto cestou ostatní namotivovat k tomu, aby se hudbě věnovali jako ty?

Důvod, proč hudbu recenzuji je, že rád předám svůj názor a zároveň doporučím dalším lidem kvalitní hudbu. Současně si také rád vyslechnu zpětnou vazbu a názory ostatních na dané album nebo skladbu.

Svoje recenze jsi začal publikovat na sociální síti TikTok již před několika lety. Vidíš od té doby na své práci nějaký progres?

Určitě vidím. Na TikToku jsem začínal, ale nyní působím na Instagramu, jelikož se mi zdá, že prostředí na Instagramu je přívětivější, co se kreativity tvůrců týče. Posun v mé tvorbě je za mě dost velký, jelikož mé první recenze, které jsem psal, byly velmi jednoduché a působily opravdu laicky a sloužily převážně pro pobavení. Když tvořím příspěvek nyní, tak jeho přípravě věnuji hodně času. Zároveň se i hodně rozepisuji a přemýšlím nad ním komplexně.

Setkáváš se při práci s kritikou?

Ano, z počátku jsem se s ní setkával často. Každopádně v situaci, kdy se mnou někdo nesouhlasí se snažím rozvést konverzaci například v komentářích a to tak, že si s oponentem vyměníme argumenty. Ovšem setkal jsem se i s lidmi, kteří radikálně nesouhlasili s mým názorem a dávali to najevo dost neslušně, ale s tím člověk musí počítat vždy, bez ohledu na to, čemu se věnuje.

Podle čeho skladby, popřípadě celá alba, hodnotíš?

Faktorů, podle kterých hodnotím není málo, ale ten nejdůležitější je za mě jistá ucelenost, ať už skladby nebo celého alba. Je pro mě zásadní, aby bylo vidět, že za dílem stojí práce, a aby byl dobře vidět umělecký záměr, který nemusí být nutně hluboký. Za albem nemusí stát konstrukce s velkým uměleckým konceptem, ale je potřeba vidět, že je výsledek ucelený, a nejen náhodně poskládaný dohromady.

Jaká konkrétní kritéria tedy hodnotíš?

Kritéria, podle kterých hodnotím, se liší v závislosti na interpretovi a albu. Existuje mnoho faktorů. Tím nejdůležitějším je pro mě lyrika. Další je samozřejmě kvalita hudebního podkladu, kvalita samotného projevu, kvalita práce s hlasem a takto bych mohl pokračovat dál. Vždy záleží na tom, jak vypadá výsledný produkt. Ovšem mám i své vlastní kritérium; aby moje recenze mohla být považována za validní, tak si každé jednotlivé album chci poslechnout pořádně a kvalitně alespoň třikrát.

Závisí tvoje hodnocení hudby například i na interpretovi? Mohlo by se stát, že svému oblíbenému interpretovi budeš, použijme ten výraz, „nadržovat“?

Myslím si, že menší zaujatost pro někoho může u hodnocení určitě hrát roli, ale snažím se od mé osobní preference oprostit, protože nechci působit jako někdo, kdo určitým tvůrcům nadržuje. V případě, že by se mému oblíbenci nějaká deska nepovedla, tak ji i tak zkritizuji.

Našla by se nějaká situace, která ti pomohla se nějak posunout, ať už v tvorbě nebo jinak dopomohla k zviditelnění?

Nemyslím si, že by se mi zatím podařilo dosáhnout nějakého opravdu zásadního milníku, který by mě posunul raketovým tempem nahoru. Ale pokud pro mě něco bylo zásadním momentem, tak to bylo účinkování v mém prvním a zatím posledním podcastu *Rapdenne* minulého jaro. Toto pozvání pro mě bylo velice pozitivní zkušeností.

Chtěl by ses hudbě věnovat i jinak než jako její recenzent?

Osobně zastávám názor, že recenzování hudby a její tvorba by se neměli spojovat, alespoň ne na profesionální úrovni. Když se člověk na nějaké, řekněme, vyšší úrovni věnuje jednomu, tak podle mě nemůže dělat to druhé, jelikož se tyto dvě činnosti navzájem ovlivňují a výsledná práce by neměla takové kvality, jako by tomu bylo v případě, že se zaměřujete například čistě na recenze. Každopádně vždy rád nahlédnu do kreativního, hudebního procesu umělců, které osobně znám a rád se tohoto procesu účastním.

Inspiruje tě nějak, když do tohoto procesu tvorby hudby můžeš nahlédnout?

Ano, rád vidím zákulisí toho, jak konkrétní album vzniká. Když se člověk věnuje recenzování hudby, je příjemné se, čas od času, podívat na veškerou práci, která za výsledkem stojí a i na, zatím, nedokončené dílo.

Mohl bys čtenářům lehce přiblížit, jak funguje prostředí hudebních recenzí nebo podcastů v Česku?

Toto odvětví je u nás, dle mého názoru, téměř mrtvé. Víím, že je to dost silný výraz, ale většinou, když narazím na nějaké české recenze nebo podcasty, tak jsou nezajímavé, neosobité a působí na mě tak, že daný člověk onu recenzi píše jednoduše proto, aby něco napsal. Zkrátka takové recenze postrádají duši a je v nich místy vidět i neobeznámenost jejich autora s předmětem oné recenze. Každopádně najdou se zde i světlé výjimky. Můj osobní oblíbenec je YouTube kanál *Rapsodie*.

Myslíš si, že by se recenzováním hudby dalo v Česku uživit?

Recenzováním hudby je těžké se uživit i ve větších zemích jako například v USA, natož tady v Česku, kde recenzentství hudby není zdaleka hlavním středem zájmu většinové společnosti. Obecně by se tak tato práce dala označit spíš za koníček, i přes fakt, že vyžaduje podrobnou orientaci v hudebním prostředí, schopnost rozpoznat kvalitní díla a znalost potřebnou k rozebrání konkrétních aspektů jednotlivých děl. Což jsou, jak jsem již zmínil, způsoby, na jejichž základě tvořím své recenze.

Jaký názor máš ty osobně na českou rapovou tvorbu?

Česká rapová tvorba, schytává obrovskou vlnu nenávisti od spousty lidí, a to jen pro to, že u nás jsou nejvíce vidět ti umělci, kteří de facto do tohoto žánru nepřinášejí nic nového a ve výsledku jejich počínání působí tak, že hudbu dělají čistě z komerčního hlediska místo, aby vytvářeli dílo postavené na umělecké hodnotě. Každopádně, když člověk umí hledat, tak i na naší scéně nalezne mnoho kvalitních umělců, momentálně převážně v undergroundu.

Které album tě na české scéně za poslední dobu nejvíce zaujalo?

V rámci posledního roku by to bylo určitě album Cloud od poměrně nového přírůstku české rapové scény, který si říká Loudz1. Ten na tomto albu tvoří atmosféru pochmurného, deštivého dne a mluví o kontrastu mezi životními výstupy a propady, které doprovází nejrůznější problémy, především ty se závislostí.

Našla by se na rapové scéně nějaká zajímavá událost poslední doby, na kterou bys rád upozornil?

Oznámení koncertu v O2 aréně od Yzomandias je první věc, která mi přišla na mysl, a je pro to jednoduchý důvod. Yzomandias byl dlouhodobě, i přes svůj číselný úspěch, brán pořád jako někdo, kdo si vlastně plave jen v nějakém svém rybníčku a na takový obrovský koncert by si netroufl. Opak je ale pravdou a Yzo tím jasně podtrhává to, že rap v Česku je nyní již na úrovni popularity popu.

Kdybys mohl čtenářům doporučit nějaké zajímavé, méně známé nebo přehlížené rapery, jaká jména bys zmínil?

Česká undergroundová scéna se jen hemží zajímavými jmény, stačí umět hledat. Rozhodně bych doporučil rappera 919gajjin, který ve své hudbě kombinuje občas až básnický přednes a futuristickou produkci. Dalším jménem by byl gadzotrendi, rapper, který má ke své hudbě velmi originální a silně abstraktní přístup, a to především v rámci vlastní produkce, při jejíž tvorbě využívá jakékoliv zvuky, které vás jen napadnou, aneb od běžného zvuku dopadu dešťových kapek, přes cinkání peněz, až po zvuky otevírání skříně. No, a na závěr bych rád doporučil rapové duo Pyraboyz, které servíruje syrový a nekompromisní rap plný nejružnějších kulturních a politických narážek zaobalených ve vtipném podání.

Pro liŠAJ připravila: Vanda Lédlová

Kde je Brno?

* pro zajištění bezpečnosti očitých svědků, jenž se uvolili poskytnout nám unikátní rozhovory odhalující skutečnou lokaci Brna a tím odhalit striktně tajné informace, jsme museli pro účely tohoto odhalení jejich jména nahradit jmény krycími, děkujeme za pochopení.

** stejně jako jméno autorovo

Pan Borůvka nám nedávno zavolal, že pro nás má neskutečně cenné informace, ovšem, jde o věci velice nebezpečné, a tudíž nám je nemůže sdělit po telefonu. Poslal nám tedy adresu – někde uprostřed Brna – a my jsme se vydali na dlouhou cestu.

Trvalo to déle, než bychom předpokládali. Chtěli jsme si být jisti, že nás nikdo nepronásleduje, a tak jsme volili polní cesty a zkratky skrze vesnice, dokud jsme nebyli jediným autem na silnici. Problém nastal ve chvíli, kdy jsme se chtěli vrátit zpět na trasu a pokračovat ve směru navigačních cedulí. Brno z nich zmizelo. Jako by snad nikdy ani neexistovalo.

Obrátili jsme se proto na navigaci. Technologie však rovněž zklamala: „lokace nenalezena, zvolené místo neexistuje“. Aha.

Přibrzdili jsme a stáhli okénko, že se tedy zeptáme na radu místních. Dívali se na nás jako bychom snad přijeli odjinud. „Brno? To už dávno neexistuje, bývalo támhle,“ ukázal pan Vesničan směrem, ze kterého jsme přijeli.

Vydali jsme se tedy zpět a pokračovali rovně po oné cestě. Po desítkách kilometrů se před námi skutečně objevila cedule s názvem obce „Brno“, a dále nic. Kola se točila po silnici projíždějící prázdnou plochou krajinou, dokud jsme neprojeli kolem cedule značící konec obce.

Zastavili jsme, už skutečně zmatení, znovu zkontrolovali adresu pana Borůvky a zavolali na telefonní číslo, ze kterého zpráva dorazila.

Pan Borůvka byl v telefonu velmi rozčilen a odmítal pochopit, že Brno, jak jsme právě zjistili, neexistuje. Z čehož jsme vyvodili, že jsou Brna dvě, a jedno z nich není. A tuto teorii jsme následně vědecky prověřili, ověřili a zde vám jí předkládáme.

Využili jsme ty nejlepší dostupné zdroje: „Tento článek patří mezi nejkvalitnější články“ a oznamuje nám spoustu poměrně irelevantních informací, rovněž však dává najevo, že se jedná o jakýsi opak k článku o Praze, jestliže tedy Praha se nachází na povrchu, je nutné Brno2 hledat pod ním. Vrátili jsme se tedy na místo a započali terénní průzkum, nenarazili jsme na nic kromě pravěkých pozůstatků. Celý výzkum trval dobrých 15 let, probrali jsme veškeré dostupné materiály ve všech vědeckých knihovnách, dočetli se spoustu zajímavostí z brněnské historie, včetně ukrutného boje s drakem, jehož oheň měl dost možná město na svědomí. Za celou dobu jsme však nenarazili ani na Brno1, ani Brno2, přestože z jednoho z nich nám neustále chodila pošta i se zpětnou adresou.

Je to jedna z dalších nevysvětlitelných záhad lidstva. Kde skutečně se ono bájně město nachází, zda jsme objevili průchod mezi světy, či zda je očím obyčejných smrtelníků skryto pod vrstvou neviditelné mlhy, nejsme schopni pevně potvrdit, ale ověřený zdroj se přiklání k informaci, že se jedná o největší podvrh v lidských dějinách a plošnou halucinaci způsobenou zhoršujícími se životními podmínkami.

Pan Borůvka tuto vizi potvrdil, když se nechal slyšet: „Vždycky jsem věděl, že je proti nám vedeno mezinárodní spiknutí a vy jste mi to právě potvrdili, když jste po 15 let nebyli schopni dorazit na moji adresu!!“ – tato věta byla přeložena do češtiny z jazyka pochybného původu umělou inteligencí.

Mgr. Ph. D. Augustin Moravobijec, Dis.

Představa

„Jak dlouho tu budeš?“

„Právě jsem přišel, ani jsem se tu neporozhlídnul.“

„Bolí mě z tebe hlava.“

Sklapne desky sešitu a zavře oči. Debilní denní světlo jí prosvěcuje víčka a před očima má mžitky barvy mandarinek. Jako každý večer si někoho pozve do pokoje a nechá ho, ať okupuje rozestlanou postel, poličky s kytkami, židle a občas ho pustí až do žluté koupelny. Svoji perfektností jí tlumí smysly, otupuje hlavu a jí nezbývá nic jiného, než zavřít oči a doufat, že zas brzo odejde. Asi sem vlezl oknem, dveřmi ho totiž rozhodně nepouštěla. Nebo komínem, ale to by byl špinavější. Neví a nechce to vědět. Okouzluje ji svým úsměvem a neustále jí dává pramínek vlasů za ucho. Chodí s ním spát a s ním se taky probouzí, peřina je však pokaždé zvalená jen jedním a tím samým člověkem. Čte si s ní knížky, který v návalu jeho přítomnosti musí odkládat. Brání jí v práci. Blbec. Pořád mluví, radí a neustále se tak sladce usmívá. Na všechno má ten správný názor a ona s ním nemůže nic než souhlasit. Má ji v hrsti.

A přitom to je jenom představa.

„Už jdeš?“

„Stačí láhev vína a budu zase zpátky.“

„Tak čau.“

Láskyplná

Recenze na sbírku *Zvířata přicházejí do města* Marie Iljašenko

Lidská autorka se snaží vžít do srsti a peří zvířat. Ti byli vyhnáni z přírody, z hořící krajiny, jejich domova, do města zamořeného lidmi. Je možné, aby se člověk dokázal vžít do zvířecí srsti?

Marie Iljašenko (nar. 1983), ukrajinská básnířka a překladatelka, debutovala sbírkou *Osip míří na jih* (2015), která byla nominována na cenu Magnesia Litera. Dále vydala sbírku *Sv. Outdoor* (2019) a *Zvířata přicházejí do města* (2025). Přestože vydala „jen a pouze“ tři básnické sbírky za celé desetiletí, u literární obce je čtenářsky oblíbená a těší se nesmírné chvále. Její tvorba tematizuje motivy města, domova, odcizení, přijetí do nového světa a též kontrasty. Tyto motivy se krystalizují právě v její nejčerstvější sbírce.

Jaká je hranice mezi lidským, zvířecím a rostlinným světem? A existuje vůbec? Nejsme my jako lidé náhodou stejní jako divoká zvěř? Tyto otázky jsou právě tematizovány a zpracovány ve *Zvířatech přicházejících do města*. Lidská rasa je v nich brána jako rasa zvířecí, jako druh, který je divoký, nespoutaný, snad největší predátor – ano, jsme na vrcholu potravního řetězce. Člověk jako predátor, zrůda, která znečišťuje svět, kontaminuje ho zplodinami, zapaluje přírodu a vyhání z ní její obyvatele. Nejdříve jsme se vyhnali sami z našeho přirozeného biotopu a to do města, zastavěli jsme kvetoucí louky a pole skleněnými budovami, klecemi, ve kterých bydlíme, žijeme a pracujeme. Lidská rasa se schovala do uzavřených klecí s mřížemi, pracujeme a žijeme jako bychom byli v zoologické zahradě. Ptáci a divoká zvěř se na nás může dívat zvenku a musejí snad přemýšlet, proč stále jen sedíme na nepohodlných dřevěných tvrdých krabicích a vyťukáváme něco do metalické destičky. Však bychom mohli běhat venku a být volní, ale jsme uzavření v systému, který nás ždíme a ždíme a strhává a zdolává a my jen sedíme a nic.

Ve sbírce se nám sráží dva světy, ohrožený a ohrožující. Vyhlazený a vyhlazující. Svobodný a kontrolovaný. Dá se říci civilizovaný a druhý divoký, který je ale který? Je v těchto dvou světech vůbec nějaký rozdíl? Autorka přirovnává lidskou rasu ke zvěři, která je zdivočelá. Však jsme. Původem, pudem, biologickými předpoklady, jsme zvířata. Lidé jsou agresivní, znásilňují, trhají se navzájem, zabíjí se.

Další motiv, který se ve sbírce objevuje je klimatická dezorientace, protože zvířata odcházejí ze shořelé, hořící přírody, ze svého domova, který byl vlastně zničen lidskou existencí. Jejich odchodem se narušuje hranice mezi lidským a zvířecím světem, ale narušuje se vlastně? Nebo se zvířata jen navrací do minulosti. Protože v minulosti byla rozbujelá příroda všude, až později lidskou existencí se příroda mění, deformuje a rozpadá.

Sbírka mi svým až dystopickým nádechem připomíná seriál The 100, který se zaměřuje na vliv lidské existence na planetě Zemi. Jejich vynálezem AI totiž byl zničen celý svět nukleárními bombami, radiace zapálila celý svět a až o 100 let později byl znovu obnoven. Přišli tedy na zem, ale planetu opět zničili, shořela podruhé, jejich válkami, jejich existencí, jejich chybami, zabíjeli zvířata a stali se jimi.

V díle se nejen tematizuje lidství a zvířecost, ale i rostlinný život, zarostlá místa, biotopy, ve kterým by mohl existovat život. Pár básní se i zaměřuje na rostliny, floru, zalesněnost, přírodu... Ale též smrad, ničení přírody výfukovými plyny: „Máme tu silniční okraje, dopravní náspy, zářezy, vyprahlou dlažbu / a mezi ní stonky drobných bezejmenných rostlin. / Máme tu auta a výfuky z nich a smrad / a divoké zahrady mezi pruhy dálnic.“ (Divoký hrášek, s. 30) Toto je přesně ukázka toho, jak lidské vynálezy ničí přírodu. Autorka o hořící a postupně se ničící planetě ale nepíše nijak agresivně, svým lehkým, příjemným stylem píše o problémech, které jsou. Jsou podány tak, že jsou, není to volání o pomoc, není to nucení k akci, působí to spíše jako náznaky: ano, hoří. Ne, nenutím vás nic dělat, ale hoří.

Básně mají někdy jako lyrický subjekt samotné zvíře; tím se nabízí otázka: může se lidská autorka vcítit do zvířete? I když k tomuto může čtenářovo myšlení táhnout, jednotlivé básně ale nepůsobí jako bajka. Přišlo mi to jen jako experiment, který je spíš roztomilý, než aby měl nějaký větší účinek. Mně stále jen tanulo na mysli – Iljašenko nemůže vědět, jak se cítí zvíře. Nevěřila jsem jí to. Brala jsem to spíš jen jako pokus o experiment, který ale do sbírky sedí. Verše básnířky jsou syrové, mají hloubku, v průběhu sbírky silně krystalizují a jsou silné, dokáží čtenáře vtáhnout a donutit ho se zamyslet.

*„Přicházíme do měst z hořící krajiny, / z
odvodněných polí i docela bezpečných
míst, / vedeni rozličnými vůněmi
a zvědavostí, / zmateni vydýchaným
městským vzduchem. / Stěhujeme se na
zkoušku, napořád.“*

(Zvířata přicházejí do města, s. 15)

Tvorba Marie Iljašenko je plná experimentů, je nápaditá a hravá, podtrhuje a tematizuje reálné situace, reálné události, které se dějí. Ano, planeta hoří, ano, zvířata utíkají a mísí se s lidským zvířectvem. Ale právě tohle dokazuje to, že neexistují dva světy, je pouze Svět.

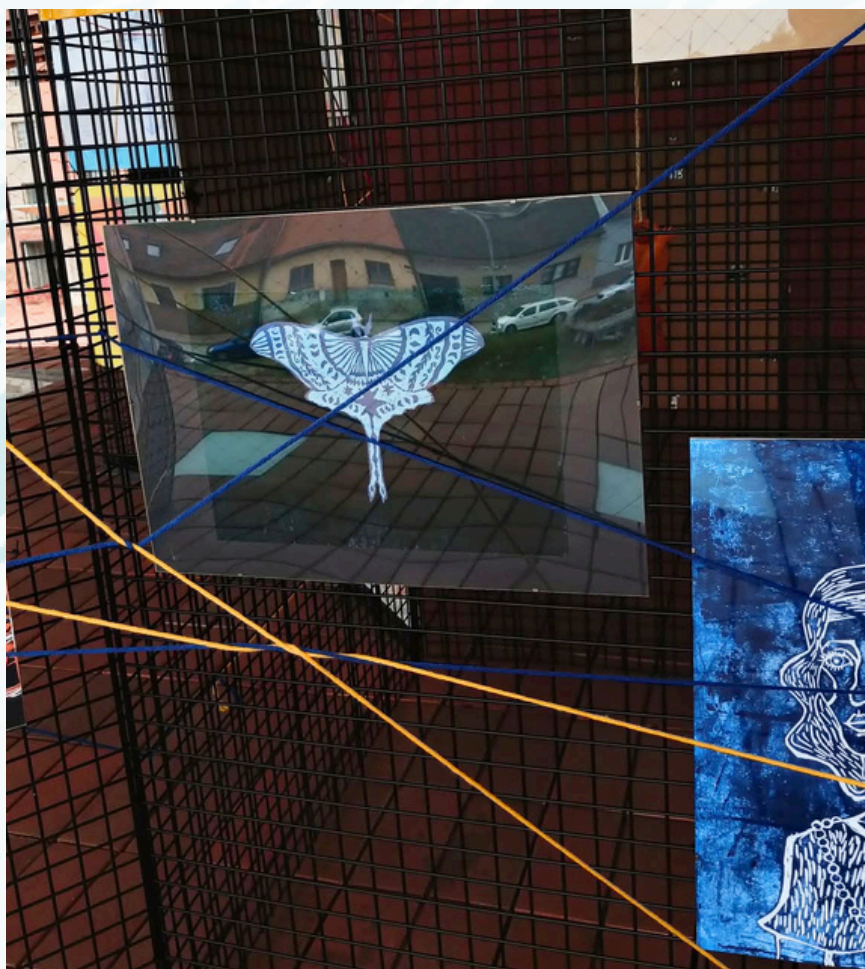
ILJAŠENKO, Marie. *Zvířata přicházejí do města*. Brno: Host, 2025.

ISBN 978-80-275-2546-1

Připravila: Anna Baštářová

LIŠAJOVSKÝ VÝLET

Na výletu po
Pardubicích
jsme našly
rozlétané lišaje!
Dokážete najít
další?
Vyfoťte je,
sdílejte na
Instagramu a
nezapomeňte
nás označit!

Poděkování

Rádi bychom vyjádřili hluboké poděkování všem talentovaným autorům, kteří se rozhodli sdílet svou literární tvorbu v našem časopise. Vaše příběhy, verše a myšlenky jsou tím, co náš časopis dělá výjimečným.

Jmenovitě děkujeme přispěvatelům Deni Andra, Ejmy, Jasmína Šimková, Jožko D., Láskyplná, Mgr. Ph. D. Augustin Moravobijec, Dis., Šerokvítek, Šklíba, Tally, Trosečník a Ztracený knihovník.

Nezapomeňte sledovat naše sociální sítě, ať vám neunikne žádná pardubická literární akce a liŠAJovské novinky!

@lisaj_kik

liŠAJ

lisaj.redakce@gmail.com

na vzniku časopisu se podíleli:

Štěpánka Havlová - šéfredaktor, grafik, sazeč

Anna Baštářová - redaktor, korektor, správce sociálních sítí

Jana Charvotová - redaktor, korektor

František Cvrkal - ilustrátor